

Betreft: Zienswijze op de herijking van de landelijke Natura 2000-doelen

Geachte heer Rummenie,

Ten eerste wil ik waardering uitspreken voor de actualisatie van de landelijke Natura 2000-doelen. Deze herijking was dringend nodig: de huidige doelen zijn verouderd, sluiten onvoldoende aan bij de actuele staat van de natuur en voldoen niet aan de vereisten van de Omgevingswet. Daarnaast vraagt de inwerkingtreding van de Europese Natuurherstelverordening (NHV) om een actualisatie van de doelen op basis van de nieuwste ecologische inzichten.

Ik ben positief over het feit dat het ministerie deze stap zet en dat bij de herziening is uitgegaan van wat nodig is voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding (GSvl) in 2050, of van wat ecologisch maximaal haalbaar wordt geacht. De onderbouwing van Sovon en WEnR vormt daarvoor een belangrijke basis.

Toch maak ik mij zorgen over de ambitie en effectiviteit van de voorgestelde doelen. In de huidige vorm schieten deze voor diverse habitattypen en soorten tekort om daadwerkelijk GSvl te realiseren. Dit heeft niet alleen ecologische consequenties, maar roept ook juridische vragen op. Hieronder licht ik mijn belangrijkste punten van zorg toe:

1. Doelen zijn te laag, terwijl herstel mogelijk is

Voor verschillende habitattypen en soorten zijn de doelen aanzienlijk lager vastgesteld dan nodig én ecologisch haalbaar is. Een duidelijk voorbeeld is het blauwgrasland. Volgens WEnR is er 580 - 1300 hectare nodig voor GSvl, maar het doel wordt slechts verhoogd van 210 naar 260 hectare. Dit staat in contrast met praktijkervaringen waarin succesvol herstel van dit type natuur is gerealiseerd. De stelling dat dit het “maximaal ecologisch haalbare” is, lijkt in dit geval niet overtuigend onderbouwd. Ik verzoek daarom om een expliciete motivering per doel toe te voegen, waar significante afwijkingen van de wetenschappelijke adviezen zijn doorgevoerd.

2. Missende doelen: bijlage IV-soorten en nieuw gevestigde soorten

Een belangrijk gemis is het ontbreken van doelen voor soorten waarvoor nog geen Natura 2000-gebieden zijn aangewezen, waaronder beschermde soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Ook recent in Nederland gevestigde broedvogels zoals de kraanvogel, oehoe, zeearend en middelste bonte specht ontbreken. Dit staat haaks op een integrale benadering van soortenbescherming, zoals die binnen de Europese richtlijnen beoogd wordt. Ik verzoek u deze doelen alsnog toe te voegen en te onderbouwen.

3. Beperkende interpretatie van ‘ecologisch haalbaar’

De doelen zijn in belangrijke mate afgestemd op wat ecologisch haalbaar wordt geacht in 2050. Hierbij lijkt echter een beperkte interpretatie van de NHV te zijn gehanteerd. Deze verordening stelt dat de benodigde maatregelen tegen 2050 genomen moeten zijn, niet dat de gunstige staat dan reeds bereikt moet zijn. Het stellen van ambitieuzere doelen met een langere realisatietermijn is dus juridisch verdedigbaar en ecologisch wenselijk. Kunt u de doelen aanpassen conform het gestelde in de NHV, door minimaal de volledige benodigde referentieoppervlakte als uitgangspunt te hanteren of afwijkingen daarvan ecologisch te onderbouwen.

4. Verzoek om aanvullende doelen en gebiedsuitbreiding

Ik pleit voor het opnemen van doelen voor boerenland- en stadsvogels, voor zover relevant binnen het Natura 2000-kader. Daarnaast is het noodzakelijk om het areaal aan Natura 2000-gebieden waar nodig uit te breiden, zodat de beoogde doelen daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. Zonder voldoende ruimte en robuuste verbindingen blijft het risico bestaan dat doelen op papier niet kunnen worden vertaald naar praktijk. Ik vraag u de doelen voor boerenland en stadsvogels toe te voegen en de benodigde hectares per soort te expliciteren.

5. Transparantie en rechtsbescherming

De herijking heeft directe gevolgen voor de aanwijzingsbesluiten van Natura 2000-gebieden. Verlaging of schrappen van doelen heeft juridische implicaties, zeker in het licht van het verslechteringsverbod. Ik benadruk daarom het belang van transparantie in dit proces. Afwijkingen van wetenschappelijke adviezen moeten helder worden gemotiveerd en getoetst, om zowel beleidsmatig draagvlak als juridische houdbaarheid te garanderen. Ik vraag u deze onderbouwing alsnog toe te voegen.

6. Onvoldoende koppeling met de Natuurherstelverordening

Tot slot constateer ik dat de huidige herijking onvoldoende is afgestemd op de bredere doelstellingen van de NHV. Deze verordening bevat bindende doelen voor aanvullende ecosystemen, die deels overlappen met Natura 2000. Het nationaal natuurplan, dat Nederland in augustus 2026 in concept moet indienen, zal de concrete maatregelen bevatten voor de periode tot 2030, met een doorkijk naar 2050. De geactualiseerde landelijke doelen vormen daarbij de leidraad. Binnen anderhalf jaar moeten dan ook duidelijke nationale NHV-doelen worden vastgelegd in het nationaal herstelplan. Het is een gemiste kans dat deze trajecten niet in samenhang worden opgepakt. Door de aanpak te integreren, kan meer consistentie worden bereikt en worden dubbele inspanningen of tegenstrijdige doelstellingen voorkomen. Ik vraag u daarom om een bredere, meer samenhangende benadering te hanteren waarin de Natura 2000-doelen en de NHV-verplichtingen gezamenlijk worden uitgewerkt.

Tot slot

De herijking van de Natura 2000-doelen is een noodzakelijke stap in het Nederlandse natuurbelief. Het is van belang dat deze stap ambitieus en toekomstbestendig wordt gezet. Ik roep daarom op tot:

- aanpassing van te laag ingestelde doelen,
- opname van ontbrekende soorten en habitats, en
- een integrale aanpak waarin de verplichtingen voor aanvullende ecosystemen uit de Natuurherstelverordening ook worden meegenomen.

Alleen zo wordt voldaan aan de ecologische, juridische en maatschappelijke opgaven van deze tijd.